

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ๒) เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม และ ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ๓) เพื่อนำเสนอการบูรณาการในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น ๓ ส่วนคือ

๔.๑ ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

๔.๓ การบูรณาการใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

๔.๔ ข้อสรุป ข้อค้นพบใหม่ของการวิจัย

๔.๑ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งทางการปกครอง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง จากข้อมูลของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ทั้งหมด จำนวน ๒๙๗ รูป แสดงด้วยจำนวนและร้อยละ ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
ข้อมูลทั่วไป (n = ๒๙๗)

ข้อมูลทั่วไป ของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน(รูป)	ร้อยละ
๑. อายุ(พระภิกษุ)			
	ระหว่าง ๒๐ – ๓๐ ปี	๑๔	๔.๗๑
	ระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๒๕	๘.๔๒
	ระหว่าง ๔๑ – ๕๐ ปี	๑๐๙	๓๖.๗๐
	มากกว่า ๕๑ ปีขึ้นไป	๑๔๙	๕๐.๑๗
๒. พรรษา			
	ต่ำกว่า ๑๑ พรรษา	๑๙	๖.๔๐
	ระหว่าง ๑๑ – ๒๐ พรรษา	๗๙	๒๖.๖๐
	ระหว่าง ๒๑ – ๓๐ พรรษา	๘๓	๒๗.๙๕
	มากกว่า ๓๐พรรษาขึ้นไป	๑๑๖	๓๙.๐๕
๓. ระดับการศึกษา			
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๒๖	๘.๗๕
	มัธยมศึกษา / ปวส.	๕๓	๑๗.๘๕
	ปริญญาตรี	๑๗๐	๕๗.๒๔
	ปริญญาโท	๔๘	๑๖.๑๖
	ปริญญาเอก	-	-
๔.ระดับตำแหน่งทางการปกครอง			
	เจ้าอาวาส	๔๕	๑๕.๑๕
	เจ้าคณะตำบล หรือรองเจ้าคณะตำบล	๑๒๙	๔๓.๔๓
	เจ้าคณะอำเภอ หรือรองเจ้าคณะอำเภอ	๑๑๕	๓๘.๗๒
	เจ้าคณะจังหวัด หรือรองเจ้าคณะจังหวัด	๘	๒.๖๙

๕. ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง			
	น้อยกว่า ๑๑ ปี	๑๑๗	๓๙.๓๙
	ระหว่าง ๑๑ – ๒๐ ปี	๑๐๑	๓๔.๐๑
	ระหว่าง ๒๑ – ๓๐ ปี	๔๔	๑๔.๘๑
	ตั้งแต่ ๓๑ ปีขึ้นไป	๓๕	๑๑.๗๙

จากตารางที่ ๔.๑ เป็นการแสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจำนวน ร้อยละของพระสังฆาธิการโดยจำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งทางการปกครอง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ซึ่งสามารถอธิบายแยกแต่ละประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

๑. อายุ (พระภิกษุ) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๗ รองลงมาพระสังฆาธิการอายุระหว่าง ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๑๐๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๐ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีอายุระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๒๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๔๒ และที่พบน้อยที่สุดคือ พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๒๐ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๑

๒. พรรษา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีพรรษามากกว่า ๓๐ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๑๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๕ รองลงมา พระสังฆาธิการที่มีพรรษาระหว่าง ๒๑ – ๓๐ พรรษา จำนวน ๘๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙๕ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีพรรษาระหว่าง ๑๑ – ๒๐ พรรษา จำนวน ๗๙ รูป ซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ ๒๖.๖๐ และที่พบน้อยที่สุดคือ พระสังฆาธิการที่มีอายุต่ำกว่า ๑๑ พรรษา จำนวน ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๐

๓. ระดับการศึกษา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๗๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒๔ รองลงมาพระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับมัธยม / ปวส. จำนวน ๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๕ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน ๔๘ รูป ซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ ๑๖.๑๖

๔. ระดับการดำรงตำแหน่งทางการปกครอง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พระสังฆาธิการ มีตำแหน่งทางการปกครอง ดังนี้ ส่วนใหญ่เจ้าคณะตำบล หรือรองเจ้าคณะตำบล จำนวน ๑๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔๓ รองลงมาคือ เจ้าคณะอำเภอ หรือรองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน ๑๑๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๒

ส่วนเจ้าอาวาส จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๕ และที่พบน้อยที่สุดคือ เจ้าคณะจังหวัด หรือรองเจ้าคณะจังหวัด จำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๙

๕. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งน้อยกว่า ๑๑ ปี จำนวน ๑๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓๙ รองลงมา พระสังฆาธิการ มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งระหว่าง ๑๑ – ๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๑ ส่วน พระสังฆาธิการ มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งระหว่าง ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๔๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๑ และที่พบน้อยที่สุดคือ พระสังฆาธิการมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ ๓๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๙

๔.๑.๒ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

๑. การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรม ประกอบไปด้วย ๒ หลักธรรม หลักธรรมแรกคือ ทุติยปาปณิกสูตร และหลักธรรมที่สองคือ สังฆโสภณสูตร สำหรับการวิจัยครั้งนี้การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการตามหลักธรรม ทุติยปาปณิกสูตร มีดังนี้ ๑) ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพการณ์ออก (จักขุมา) ๒) ภาวะผู้นำด้านความชำนาญในงาน(วิรุโ) ๓) ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสยสัมปันโน) และการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมสังฆโสภณสูตร มีดังนี้ ๔) ภาวะผู้นำด้านการมีปัญญา/ความสามารถ(เวียดโต) ๕) ภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้มีระเบียบวินัยดี (วินีโต) ๖) ภาวะผู้นำด้านความกล้ากล้า/กล้าหาญ(วิสาร์โท) ๗) ภาวะผู้นำด้านการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกต้องที่ควร (ธัมมานุธัมมปฏิปันโน)

๒.การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ ประกอบไปด้วย ๔ ทฤษฎี ดังนี้ ๑) ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ ๒) ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ ๓) ผู้นำตามสถานการณ์ ๔) ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป แสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๑๓

ตารางภาพที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวม ดังนี้ ภาพรวมแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ($n = ๒๙๗$)

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรม	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ทศียปาปณิกสูตร			
๑. ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองสภาพการณ์ออก (จักขุมา)	๓.๙๐	.๖๗๗	มาก
๒. ภาวะผู้นำด้านความชำนาญในงาน(วิรุโ)	๓.๙๕	.๖๓๗	มาก
๓. ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสัยสัมปันโน)	๓.๙๖	.๖๐๘	มาก
สังฆโสภณสูตร			
๔ ภาวะผู้นำด้านการมีปัญญา/ความสามารถ (เวียดโต)	๔.๐๐	.๖๑๑	มาก
๕ ภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้มีระเบียบวินัยดี (วินีโต)	๔.๑๓	.๕๘๗	มาก
๖ ภาวะผู้นำด้านความกล้า/กล้าหาญ (วิสาร์โท)	๔.๐๓	.๕๙๔	มาก
๗ ภาวะผู้นำด้านการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร(ธัมมานุธัมมปฏิปันโน)	๔.๑๑	.๕๙๗	มาก
ภาพรวมด้านหลักธรรม	๔.๐๑	.๕๙๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ โดยภาพรวม ดังนี้

ภาพรวมการพัฒนาภาวะผู้นำตามทฤษฎีภาวะผู้นำ (n = ๒๙๗)

การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ	๔.๐๑	.๕๘๘	มาก
๒. ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ	๓.๙๒	.๖๐๔	มาก
๓. ผู้นำตามสถานการณ์	๓.๘๖	.๕๖๒	มาก
๔. ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิจรูป	๓.๙๐	.๖๓๓	มาก
ภาพรวมด้านทฤษฎีภาวะผู้นำ	๓.๙๒	.๕๑๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปนิคสูตร ด้านภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองสภาพการณ์ออก (จักขุมา) (n = ๒๙๗)

ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองสภาพการณ์ออก (จักขุมา)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีความคิดทันสมัย ทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	๔.๐๕	.๘๑๘	มาก
๒. มีการใช้นวัตกรรมในการบริหาร เช่น เทคโนโลยีต่างๆ	๓.๘๒	.๘๑๖	มาก
๓. มีการวางแผนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ	๓.๘๒	.๘๙๕	มาก
ภาพรวมด้านจักขุมา	๓.๙๐	.๖๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปณิกสูตร ด้านภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองสภาพการณ์ออก (จักขูมา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปณิกสูตร ด้านภาวะผู้นำด้านความชำนาญในงาน(วิธูโร) ($n = 297$)

ภาวะผู้นำด้านความชำนาญในงาน(วิธูโร)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. การฝึกฝนทำให้ตนเองมีทักษะ และ ความรู้ในการบริหารงานอยู่เสมอ	๔.๐๖	.๘๐๐	มาก
๒. ความสามารถในการรับรู้แนวโน้มวิทยาการที่ทันสมัย และเกี่ยวข้องกับงานของตนอย่างต่อเนื่อง	๓.๘๘	.๗๘๓	มาก
๓. ความสามารถในการนำความรู้เชิงบูรณาการของตนไปใช้ในการปฏิบัติงาน	๓.๙๒	.๘๓๓	มาก
ภาพรวมด้านวิธูโร	๓.๙๕	.๖๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปณิกสูตร ด้านภาวะผู้นำด้านความชำนาญในงาน(วิธูโร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปนิคสูตร ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสัยสัมปันโน) (n = ๒๙๗)

ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสัยสัมปันโน)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีความเข้าใจในสถานภาพระหว่างบุคคลดี	๔.๐๐	.๗๘๖	มาก
๒. มีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงานทุกระดับ	๓.๙๔	.๗๗๙	มาก
๓. มีการใช้อำนาจอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ ไม่ใช่พระเดชมากกว่าพระคุณในการสั่งการ	๓.๙๔	.๗๙๒	มาก
ภาพรวมด้านนิสสัยสัมปันโน	๓.๙๖	.๖๐๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปนิคสูตร ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสัยสัมปันโน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๙๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมสังฆโสณสูตรภาวะผู้นำด้าน การมีปัญญา/ความสามารถ (วิยตโต) (n = ๒๙๗)

ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสัยสัมปันโน)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาที่เกิดจากงาน /สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	๔.๐๔	.๘๐๙	มาก
๒. มีการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆได้	๓.๙๕	.๗๖๗	มาก
๓. มีความสามารถชักนำให้ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการทำงาน	๔.๐๐	.๗๙๑	มาก
ภาพรวมด้านวิยตโต	๔.๐๐	.๖๑๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปนิกสูตร ภาวะผู้นำด้าน การมีปัญญา/ความสามารถ(วินิตโต) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร ภาวะผู้นำด้าน การเป็นผู้มีระเบียบวินัยดี (วินีโต) ($n = ๒๙๗$)

ภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้มีระเบียบวินัยดี (วินีโต)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่คณะ	๔.๑๔	.๗๘๓	มาก
๒. การเคารพกฎกติกาของสังคม เช่น กฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรม	๔.๑๐	.๗๒๔	มาก
๓. การแสดงมารยาทที่ถูกต้องตามกาลเทศะอย่างสม่ำเสมอ	๔.๑๕	.๗๖๙	มาก
ภาพรวมด้านวินีโต	๔.๑๓	.๕๘๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมทุติยปาปนิกสูตร ภาวะผู้นำด้าน การเป็นผู้มีระเบียบวินัยดี (วินีโต) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร ภาวะผู้นำด้านความกล้า/กล้าหาญ (วิสารโท) (n = ๒๙๗)

ภาวะผู้นำด้านความกล้า/กล้าหาญ (วิสารโท)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีความกล้าหาญ รอบคอบพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า	๔.๐๙	.๘๑๕	มาก
๒. ใช้หลักการและเหตุผลในการทำงาน โดยไม่มีอคติ	๓.๙๔	.๗๗๕	มาก
๓. พุ่มเทอุทิศตนและเวลาให้กับองค์การอย่างเต็มที่	๔.๐๕	.๘๐๒	มาก
ภาพรวมด้านวิสารโท	๔.๐๓	.๕๙๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร ภาวะผู้นำด้านความกล้า/กล้าหาญ (วิสารโท) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร ภาวะผู้นำด้านการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร (ธัมมานุธัมมปฏิปันโน) (n = ๒๙๗)

ภาวะผู้นำด้านการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร (ธัมมานุธัมมปฏิปันโน)	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ใช้ความมีเหตุผลในการสั่งการเสมอ	๔.๑๒	.๗๖๙	มาก
๒. การวางตนเป็นกลาง มีความยุติธรรม แก่บุคคลที่อยูในการดูแล โดยเน้นกฎระเบียบและกติกาของสังคมเสมอ	๔.๐๙	.๗๑๐	มาก
๓. การสนับสนุนความสามัคคีของหมู่คณะไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก ภายใต้กฎระเบียบของคณะสงฆ์	๔.๑๑	.๘๑๔	มาก
ภาพรวมด้านธัมมานุธัมมปฏิปันโน	๔.๑๑	.๕๙๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร ภาวะผู้นำด้านการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร (ธัมมานุธัมมปฏิปันโน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ($n = ๒๙๗$)

ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีความมั่นใจในตนเอง เช่น การตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวมากกว่าที่จะลังเล	๔.๑๔	.๗๘๐	มาก
๒. ความรู้สึกไวในการรับรู้ต่อความต้องการของผู้อื่น	๓.๙๖	.๗๔๖	มาก
๓. มีความมุ่งมั่น พยายามอย่างต่อเนื่อง	๔.๐๑	.๘๓๒	มาก
๔. สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยของผู้อื่น	๔.๐๒	.๗๘๒	มาก
๕. มีวุฒิภาวะด้านอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย โกรธง่าย ใจร้อนฉุนเฉียว	๓.๙๑	.๘๕๐	มาก
ภาพรวมด้านคุณลักษณะผู้นำ	๔.๐๑	.๕๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำในเขต
การปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ (n = ๒๙๗)

ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ผู้นำแบบเผด็จการ เน้นการบังคับบัญชาและการออกคำสั่ง ไม่ค่อยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชามากนัก	๓.๙๑	.๙๕๗	มาก
๒. ผู้นำแบบเผด็จการแบบมีศิลป์ เป็นผู้นำแบบใจดี มีเมตตา มีการตัดสินใจตามลำดับขั้นของการบังคับบัญชา	๓.๘๘	.๗๕๗	มาก
๓. ผู้นำแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ และดำเนินงานร่วมกัน พยายามหาแนวทางแก้ปัญหา และข้อสรุปร่วมกัน	๓.๙๓	.๘๔๔	มาก
๔. ผู้นำแบบเสรี เช่นเปิดโอกาสในสมาชิกตัดสินใจกันเองตามความเหมาะสม โดยจะไม่เข้าร่วมการตัดสินใจ แต่จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความช่วยเหลือที่จำเป็นเท่านั้น	๓.๘๘	.๘๔๗	มาก
๕. ผู้นำแบบใช้กลุ่มร่วมมือ เช่น เปิดโอกาสให้มีความคิดอิสระในการอภิปรายปัญหาอย่างเต็มที่ และมีความเชื่อมั่นในการทำงานเป็นทีมมากกว่าวิธีการทำงานแบบตัวใครตัวมัน	๓.๙๙	.๘๔๒	มาก
ภาพรวมด้านด้านพฤติกรรมผู้นำ	๓.๙๒	.๖๐๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๙๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำด้าน ผู้นำตามสถานการณ์ โดยคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของผู้ตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในงาน($n = ๒๙๗$)

ผู้นำตามสถานการณ์ โดยคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของผู้ตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในงาน	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ผู้นำแบบการสั่งการ เช่น การออกคำสั่ง การบอกให้ทำการ กำหนดขั้นตอนและวิธีการทำงานอย่างชัดเจน พร้อมทั้งคอยกำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด	๓.๙๗	.๘๐๕	มาก
๒. ผู้นำแบบขายความคิด เช่น การให้การชี้แนะ ในลักษณะเป็นผู้สอนงาน หรือเป็นพี่เลี้ยงให้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ	๓.๘๕	.๗๓๗	มาก
๓. ผู้นำแบบมีส่วนร่วม เช่น เปิดโอกาสให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมสนับสนุนแก่ผู้ตาม โดยไม่มีลักษณะเข้าไปควบคุมกำกับการปฏิบัติงานของผู้ตาม	๓.๘๓	.๗๘๓	มาก
๔. ผู้นำแบบเป็นผู้กระจายงาน เช่น การไว้วางใจผู้ตาม ปล่อยให้ทำงานเองโดยอิสระ มอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจเสมือนหนึ่งเขาคือผู้นำคนหนึ่ง	๓.๗๙	.๘๑๙	มาก
ภาพรวมด้านผู้นำตามสถานการณ์ โดยคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของผู้ตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในงาน	๓.๘๖	.๕๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ ผู้นำตามสถานการณ์ โดยคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของผู้ตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางภาพที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาภาวะผู้นำพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำด้าน ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป($n = ๒๙๗$)

ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป	ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. การพัฒนาวิสัยทัศน์ โดยมีการขับเคลื่อนผู้ตามไปสู่ความคิดที่สูงส่งขึ้น สร้างความหวังให้แก่ผู้ตาม รู้สึกเป็นประโยชน์ และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ	๔.๐๔	.๘๖๗	มาก
๒. การพัฒนาคำสัญญาและความเชื่อมั่น เช่นการสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคคลในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ โดยไม่ใช่ทำโดยการบังคับข่มขู่	๓.๘๒	.๗๕๔	มาก
๓. การส่งเสริมการเรียนรู้ภายในองค์การ ให้แก่บุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะให้พร้อมกับแนวโน้มสภาพแวดล้อมในอนาคต	๓.๘๕	.๗๗๙	มาก
ภาพรวมด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป	๓.๙๐	.๘๖๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำด้านความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๒ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ : การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘” โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ เทคนิค ได้แก่ ๑) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมดจำนวน ๑๕ ท่าน

๔.๒.๑ สภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ พบว่า

- ๑) พระสงฆ์สามารถชี้นำสังคมในทางธรรมได้^{๑)}
- ๒) พระสงฆ์มีความสามัคคีกันในทุกคณะ^{๒)}
- ๓) มองในภาพรวมจัดอยู่ในระดับดี^{๓)}
- ๔) มีความปกติดี คือ สามารถสร้างความรักความสามัคคีกันได้^{๔)}
- ๕) เป็นที่น่าพอใจในการปกครองปัจจุบัน ซึ่งบุคลากรมีความรู้ความสามารถตรงต่อหน้าที่^{๕)}
- ๖) มีสภาพที่ดีต่อการอบรมและของผู้นำที่ดีของสงฆ์ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาจากคณะสงฆ์และด้านศาสนา^{๖)}
- ๗) การปกครองเป็นไปตามระบบแต่ขาดการติดตามงานของพระสังฆาธิการ^{๗)}

^{๑)}สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค.๕๖.

^{๒)}สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเลย, จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓)}สัมภาษณ์ นายชัยยุทธ ทิศถาน, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาโป่ง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔)}สัมภาษณ์ นายสนธยา รอดยุทธิ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕)}สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖)}สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗)}สัมภาษณ์ ดร. ชลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๘) ปัจจุบันคณะสงฆ์ในเขตการปกครองภาค ๘ มี อัตตลักษณ์ คือ นำนโยบายผู้บังคับบัญชามาเป็นแนวปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเผยแผ่ การปกครองหรือ แม้แต่การศึกษา ทำให้รูปแบบการปกครองมีความเรียบร้อย มีความสามัคคี เป็นที่เคารพศรัทธา^๘

๙) มีภาวะผู้นำที่พยายามพัฒนาตนเองและหน่วยงาน ให้มีความภูมิฐาน สร้างความภาคภูมิใจ เชื่อมั่นและศรัทธาแก่ผู้ที่อยู่รอบนอก เพื่อให้ได้การยอมรับนับถือและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีได้

๑๐) พยายามดึงส่วนราชการ องค์กรในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคี เครือข่ายการพัฒนาองค์กร หรือเป็นส่วนร่วมกับองค์กรอื่นในการพัฒนาชุมชนที่ตนเองอยู่^๙

๑๑) ดีมากอยู่แล้ว เพราะ คณะสงฆ์หรือผู้นำของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีความรู้ความสามารถแตกฉานทั้งทางโลกและทางธรรม ทั้งยังสามารถถ่ายทอดให้บุคคลทั่วไปที่ใฝ่รู้ ทั้งเป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นแบบอย่างให้ อุบาสก อุบาสิกา พุทธศาสนิกชนได้ เคารพนับถือสืบไป

๒. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถ ใดบ้าง ที่จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

๑๒) เรียนรู้ทางโลก คือ วิชาสามัญทั่วไป ส่วนการเรียนรู้ทางธรรม คือ คำสั่งสอนต่างๆในพระไตรปิฎกการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆสู่ชุมชนซึ่งในปัจจุบันท่านก็สามารถทำได้ดีและสมบูรณ์อยู่แล้ว^{๑๐}

๑๓) พระสงฆ์เป็นผู้รับผิดชอบในคณะสงฆ์อย่างดี^{๑๑}

๑๔) คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ เป็นตัวอย่างที่ดีในการปกครอง มีการพัฒนา ดูแล และช่วยผู้ร่วมงานแก้ไขปัญหา ทำให้มีโครงสร้างการปกครองที่เข้มแข็ง

๒. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถ ใดบ้าง ที่จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

๑๕) การสื่อสารในเรื่องของนโยบายและเป้าหมายของคณะสงฆ์และการทำหน้าที่กระจายข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักคำสอน หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต

๓. คุณสมบัติของผู้นำที่พึงประสงค์ในทัศนะของท่าน มีลักษณะเป็นอย่างไร

^๘สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเลย,จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^๙สัมภาษณ์ นายประจวบ ศิลธรรม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายเจษฎากรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี่ จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๑๖) การเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา

๑๗) ภาวะผู้นำดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโครงสร้างคณะสงฆ์ในเขตการปกครองมีความเข้มแข็ง และอำนวยการประประโยชน์ต่อการปกครองได้เป็นอย่างดี

๒. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถ ใดบ้าง ที่จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

๑๘) สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมดำเนินไปอยู่เสมอ และรุนแรง รวดเร็ว มีผลกระทบต่อกระบวนการปกครอง จึงควรมีการให้การศึกษาอบรมหาแนวทางเพื่อให้ได้ข้อเรียนรู้เพื่อการปรับให้เกิดความเหมาะสม^{๑๒}

จากข้อมูลทั้ง ๑๘ ประการ ทำให้ทราบว่าสภาพการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ จะมีภาพลักษณ์และได้รับการยอมรับจากประชาชนอยู่ในระดับดีมาก เพราะคณะสงฆ์ภาค ๘ มีความสามัคคีและยังรักษาผู้นำแห่งจิตวิญญาณในการชี้นำทางสังคมซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ก็ยังมีข้อเสียอยู่บ้างไม่มากนัก เช่น การดำเนินงานที่ขาดการติดตามดูแลในการจัดโครงการอยู่บ้างแต่หากในภาพรวมภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับประชาชนในพื้นที่

ตารางภาพที่ ๔.๑๕ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเด็นสภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ ดังตารางภาพต่อไปนี้

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
สภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘	๑๕	๑-๑๕	๑๐๐

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผศ.แสวง สาระสิทธิ์, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๔.๒.๒ ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถที่จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค

๘ พบว่า

- ๑) ควรหาแนวทางประยุกต์ใช้หลักธรรมในการปกครองคณะสงฆ์^{๑๓}
- ๒) ควรจัดกิจกรรมต่างๆในวันสำคัญทางศาสนา มีความสามัคคี เช่น วันอุโบสถ ๑๕ ค่ำ หรือ^{๑๔}ภายในพรรษาให้กับประชาชนให้มากขึ้น^{๑๕}
- ๓) ควรส่งเสริมการศึกษา และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด^{๑๖}และสามารถจะนำความรู้ไปบูรณาการหรือประยุกต์ระหว่างศาสตร์ทางโลก กับพุทธธรรม ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น^{๑๗}พร้อมทั้งการเรียนรู้ทางโลก คือ วิชาสามัญทั่วไปและการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆสู่ชุมชน ซึ่งในปัจจุบันท่านก็สามารถทำได้ดี และสมบูรณ์อยู่แล้ว^{๑๘}
- ๔) ควรส่งเสริมด้านความคิดดีทำดี เสียสละอย่างเต็มที่^{๑๙}
- ๕) ควรส่งเสริมให้เรียนรู้ภาษาอังกฤษให้มากขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมให้รู้ภาษาอาเซียน^{๒๐}
- ๖) ควรจัดการอบรมความรู้ให้กับคณะสงฆ์และชาวบ้าน ให้มีการประสานงานความร่วมมือและทำความเข้าใจในการทำหน้าที่และบทบาทของตนเอง^{๒๑}
- ๗) ควรนำแหล่งเรียนรู้มาไว้ในวัด เพื่อองค์กรต่างๆในชุมชนต่างๆมาใช้ประโยชน์ศึกษาค้นคว้าทางด้านทางธรรม ทางการศึกษา เทคโนโลยี จริยธรรม คุณธรรม และที่สำคัญคณะสงฆ์ควรที่จะ

^{๑๓}สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค.

๕๖.

^{๑๔}สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ต์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๕}สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๖}สัมภาษณ์ นายชนยุทธ ทิศถาน, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาโป่ง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๗}สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๘}สัมภาษณ์ นายเจษฎากรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี่ จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๙}สัมภาษณ์ นายสนธยา รอดยู่ฤทธิ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๐}สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๑}สัมภาษณ์ ดร. ขาลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

สามารถ เป็นวิทยากรพิเศษในชุมชนที่บรรยายเกี่ยวกับธรรมะให้ความรู้แก่ประชาชนที่สนใจได้รับฟังเพื่อเป็นกุศโลบายดึงคนเข้าวัดได้อีกทางหนึ่ง^{๒๒}

๘) ควรส่งเสริมการศึกษาด้านการปกครองคณะสงฆ์ และการเผยแพร่งานด้านศาสนกิจวัตรที่จำเป็นสำหรับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม^{๒๓}

๙) ควรสร้างการสื่อสารในเรื่องของนโยบายและเป้าหมายของคณะสงฆ์และการทำหน้าที่กระจายข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักคำสอน หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต

๑๐) จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมดำเนินไปอยู่เสมอ และรุนแรง รวดเร็ว มีผลกระทบต่อกระบวนการปกครอง จึงควรมีการให้การศึกษอบรมหาแนวทางเพื่อให้ได้ข้อเรียนรู้เพื่อการปรับให้เกิดความเหมาะสม^{๒๔}

กล่าวได้ว่า ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถที่จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ จะมุ่งเน้นไปที่ฝ่ายการศึกษาตามกระบวนการปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธที่สามารถจะไปประยุกต์ในการทำงานเพื่อมวลชนอย่างกว้างขวางนอกจากคณะสงฆ์ภาค ๘ ควรที่จะมีนโยบายการทำงานให้ชัดเจนเพื่อการปรับเปลี่ยนหรือชี้นำสังคมไปสู่ความสงบสุขต่อไป

ตารางภาพที่ ๔.๑๖ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถที่จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถที่จำเป็นในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๘	๑๕	๑-๑๕	๑๐๐

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายประจวบ ศิลธรรม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรหม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผศ.แสง สาระสิทธิ์, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๔.๒.๓ คุณสมบัติของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะ
สงฆ์ภาค ๘ พบว่า

- ๑) ควรยึดมั่นในพรหมวิหาร และศีลของพระสงฆ์^{๒๕}
- ๒) มีเมตตาและคุณธรรมกตัญญูกตเวทิตา^{๒๖}
- ๓) มีภาวะผู้นำ
- ๔) เป็นพระนักพัฒนา^{๒๗}
- ๕) สามารถปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย
- ๖) เผยแพร่พระพุทธศาสนาได้^{๒๘}
- ๗) คิดแล้วทำได้จริงเป็นรูปธรรม^{๒๙}
- ๘) ต้องเป็นผู้เสียสละทรัพย์และเวลา
- ๙) ต้องเป็นผู้เสียสละความเห็นแก่พวกพ้อง
- ๑๐) ต้องเป็นผู้มีความจริงใจ^{๓๐}
- ๑๑) สามารถความรู้แก่นักศึกษาในทางด้านศาสนาได้ และสามารถจัดอบรมให้ศาสนิก
ชนให้อยู่ในขอบเขตทางศาสนาและทางการศึกษา^{๓๑}
- ๑๒) สามารถทำความเข้าใจกับชุมชน
- ๑๓) กล้าตัดสินใจกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ทำลงไป
- ๑๔) กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล^{๓๒}

^{๒๕} สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค.

๕๖.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ต์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสังวร พรหมเทศ, ผู้ใหญ่บ้านโนนกุดจับ จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายชนยุทธ ทิศถาน, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาโปลิง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสนธยา รอดยุทธ, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลบาลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้าน
ช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ดร. ขาลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๑๕) ต้องมีหลักคือ เป็นที่พึ่งพิงของผู้ใต้บังคับบัญชาได้

๑๖) ต้องแบบคือ เป็นแบบอย่างให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้

๑๗) ต้องเป็นแรง คือ ให้ทั้งร่างกายและแรงใจ เพื่อเป็นขวัญในการทำงาน

๑๘) ต้องเป็นเหมือนบ้าน คือ เวลาผู้ใต้บังคับเดือตร้อนใจก็สามารถเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรได้^{๓๓}

๑๙) ควรเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย เป็นผู้นำที่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น เชื่อมั่นในศรัทธาในความสามารถของผู้อื่น มีการจัดสรรแบ่งงานให้ผู้อื่นตามความถนัดความสามารถ ให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานให้คำปรึกษาหารือได้เมื่อผู้อื่นมีปัญหา^{๓๔}

๒๐) ต้องมีวิสัยทัศน์ กว้างไกล ทันทสมัย มีความรู้ความสามารถแตกฉานทั้งทางโลกและทางธรรมประพฤติปฏิบัติชอบ สามารถทำงานในเชิงบูรณาการได้กับทุกส่วน ให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม ที่สำคัญต้องมีคุณธรรมนำหน้าเสมอ^{๓๕}

๒๑) เป็นผู้เข้าถึงได้ง่าย และมีความเข้าใจในทางสังคม ควรสนใจสังคมรอบข้างมากกว่าที่เป็นอยู่มีความเชื่อมั่นในตนเองกล้าคิดกล้าแสดงออก^{๓๖}

๒๒) เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางจิตใจ^{๓๗}

๒๓) ผู้นำในทุกระดับจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน ๓ ประการ คือ ๑. เก่งความรู้ คือ มีประสบการณ์เข้าใจหลักการบริหาร ๒. เก่งความคิด คือ ผู้นำจะต้องฉลาดคิด มีวิสัยทัศน์ไกล และ ๓. เก่งคน คือ ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

๒๔) การเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา^{๓๘}

กล่าวได้ว่า คุณสมบัติของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ จะมีคุณลักษณะหรือความต้องการต้นแบบ และแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน แต่โดย

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายประจวบ ศิลธรรม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายประสงค์, หัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผศ.แสวง สารสิทธิ์, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

คุณสมบัติพื้นฐานประกอบด้วย ๓ ประการ คือ ๑. เก่งความรู้ คือ มีประสบการณ์เข้าใจหลักการบริหาร ๒. เก่งความคิด คือ ผู้นำจะต้องฉลาดคิด มีวิสัยทัศน์ไกล และ ๓. เก่งคน คือ ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

ตารางภาพที่ ๔.๑๗ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นคุณสมบัติของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
คุณสมบัติของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๕	๑-๑๕	๑๐๐

๔.๒.๔ ลักษณะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ พบว่า

๑) ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติที่เคร่งครัด และการยกย่องเชิดชูเกียรติพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี^{๓๙}

๒) ควรมีพระมวิหาร ๔ และกตัญญูทศเวทีตาธรรมเป็นหลักการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ^{๔๐}

๓) การพัฒนาความรู้ความสามารถ^{๔๑}

^{๓๙}สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๐}สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ต์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๑}สัมภาษณ์ นายชนยุทธ ทิศถาน, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาโป่ง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

- ๔) ให้ทุนการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศทุกกลุ่มทุกองค์^{๔๒}
- ๕) การปรับปรุงทางศาสนาให้ดีขึ้นและให้เผยแพร่ทางศาสนาให้กับประชาชน^{๔๓}
- ๖) ต้องพัฒนาที่ตัวบุคคลก่อนแล้วค่อยไปพัฒนาคนอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านจิตสำนึกที่ดี^{๔๔}
- ๗) ควรให้ผู้ที่เป็นเจ้าของปกครองจะต้องเป็นต้นแบบในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง เช่น ต้นแบบในการเผยแพร่ ต้นแบบในการปกครอง และต้นแบบในการจัดการศึกษาทั้ง คัมภีร์และวิปัสสนาธุระ^{๔๕}
- ๘) การทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นการส่งเสริมให้คนภายในองค์กรเกิดความร่วมมือ เกิดพลังการมีส่วนร่วมเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน การร่วมมือการแก้ไขปัญหา การทำงานเป็นทีมจะเป็นการพัฒนาภายในและภายนอกที่จะประสบผลสำเร็จได้ในที่สุด^{๔๖}
- ๙) เป็นแหล่งศึกษาการเรียนรู้ในด้านวิชาการสามัญทั่วไป เป็นศึกษาหาความรู้ในด้านพระธรรม คำสั่งสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นผู้ดำเนินการเผยแพร่ เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติเพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ถาวรสืบไป^{๔๗}
- ๑๐) สนับสนุนให้เข้าศึกษาในอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย^{๔๘}
- กล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ อยู่บนนโยบายในการพัฒนาพระภิกษุสงฆ์รวมทั้งผู้ปกครองคณะสงฆ์ทั้งหมดให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาในหลายๆด้าน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันในความเปลี่ยนแปลงของโลกและการนำคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ไปเผยแผ่อย่างเข้าถึงต่อประชาชนในรูปของความร่วมมือร่วมใจขององค์กรต่างๆ และผู้ทำหน้าที่จะต้องมีหลักธรรมประจำใจอยู่เสมอ

^{๔๒}สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๓}สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๔}สัมภาษณ์ ดร. ชาลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๕}สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๖}สัมภาษณ์ นายประจวบ ศิลธรรม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๗}สัมภาษณ์ นายเจษฎากรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๔๘}สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรหม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

ตารางภาพที่ ๔.๑๘ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นลักษณะแนวทางการพัฒนา
ภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
ลักษณะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะ สงฆ์ภาค ๘	๑๐	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑	๖๖.๖๖

๔.๒.๕ บทบาท/หน้าที่ของภาวะผู้นำคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ พบว่า

- ๑) ยึดมั่นศีล และทำตัวเป็นแบบอย่าง^{๔๙}
- ๒) มีความเสียสละเพื่อส่วนร่วม
- ๓) ทำงานเพื่อการศึกษาเพื่อสังคมผู้ยากจน โรงเรียนการกุศล^{๕๐}
- ๔) ทำเป็นตัวอย่างโดยไม่เห็นแก่อาภิสสินจ้าง ทำงานเพื่อส่วนร่วมโดยแท้จริง^{๕๑}
- ๕) ควรส่งเสริมการศึกษาปริยัติธรรมแผนกนักธรรม ควรส่งเสริมการศึกษาปริยัติธรรมแผนกบาลี และควรส่งเสริมการศึกษา ปริญญาตรี-โท-เอก^{๕๒}
- ๖) ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในหมู่บ้าน และช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านทุกด้านเท่าที่จะทำได้^{๕๓}

^{๔๙} สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๐}

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ต์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายสนธยา รอดยู่ฤทธิ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

- ๗) เป็นผู้นำทางด้านความคิดและการกระทำและให้นำชาวบ้านปฏิบัติได้ด้วย^{๕๔}
- ๘) เน้นในเรื่องการทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา มียึดหยุ่นบ้างเป็นกรณีไป นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่อง ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และในขณะเดียวกัน ก็ให้อำนาจหรือบทบาทแก่ผู้ได้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่นั้นๆ^{๕๕}
- ๙) สร้างความไว้วางใจแก่ผู้ร่วมงาน ให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ มอบหมายงานตามสายบังคับบัญชา และให้เกียรติยกย่องผู้อื่น^{๕๖}
- ๑๐) ศึกษาหาความรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรม จากสถานศึกษาที่อยู่ในเขตการปกครอง นำความรู้ข้อมูลที่ได้ไปเผยแพร่ ในชุมชนของตนเอง ทำนุบำรุงและส่งเสริมกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ เพื่อจรรโลงศาสนาเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน ในการประพฤติปฏิบัติ^{๕๗}
- ๑๑) การเสนอแนวความคิดในการพัฒนารอบข้างของตนเอง และการขยายผลสู่การปฏิบัติ นอกเหนือจากที่ของตนเอง^{๕๘}
- ๑๒) เคร่งครัดในฐานะเป็นชาวพุทธ เป็นชาวพุทธที่ดี ยึดมั่นในพุทธศาสนาอย่างมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับชาวพุทธ
- ๑๓) ต้องรู้จักการวางแผน (Planning) ต้องรู้จักการจัดองค์การ (Organizing) ต้องรู้จักการจัดโครงสร้าง ต้องการนำ (Leading) ต้องรู้จักการติดต่อสื่อสาร ต้องรู้จักการควบคุม (Controlling) และต้องรู้จักกระบวนการนำหรือการบริหาร^{๕๙}
- กล่าวได้ว่า บทบาท/หน้าที่ของภาวะผู้นำคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ จะมุ่งไปที่บทบาทหน้าที่หลัก ได้แก่ การศึกษาทั้งพระปริยัติและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ให้ความสำคัญเคร่งครัดในพระธรรมวินัยในเบื้องต้น มีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั่วไป นอกจากนี้จะ

^{๕๔}สัมภาษณ์ ดร. ชาลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๕}สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๖}สัมภาษณ์ นายประจวบ ศิลธรรม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๗}สัมภาษณ์ นายเจษฎากรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๘}สัมภาษณ์ นายประสงค์, หัวหน้า ฝ่ายวางแผนและวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๕๙}สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรหม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

สร้างแรงกระตุ้นในคณะผู้ทำงานให้เกิดกำลังใจที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับชาวพุทธและการบริหารองค์กรสงฆ์จะต้องมีบทบาทในการวางแผน การจัดองค์กร การจัดโครงสร้างมีที่ผู้นำที่ประกอบด้วยคุณธรรม บทบาทในการสื่อสารกับบุคคลหรือองค์กรภายนอก และรอบรู้ในงานการบริหารทั้งหลาย

ตารางภาพที่ ๔.๑๙ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นบทบาท/หน้าที่ของภาวะผู้นำคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
บทบาท/หน้าที่ของภาวะผู้นำคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๒	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔	๘๐

๔.๒.๖ คุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ พบว่า

- ๑) ประพฤติ ปฏิบัติ อยู่ในพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและเป็นแบบอย่างทางธรรมให้แก่สังคม^{๖๐}
- ๒) มีความสามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- ๓) อุทิศตนเพื่อส่วนร่วมเมื่อมีโอกาสและร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในสังคมที่พึงประสงค์^{๖๑}
- ๔) ทำงานได้รวดเร็วและคิดดี ทำดี^{๖๒}

^{๖๐} สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ต์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นายสนธยา รอดยุฤทธิ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๕) ต้องเป็นผู้ให้บริการ ผู้ได้บังคับบัญชา ต้องเป็นผู้เสียสละเวลาบริหารงานปกครอง คณะสงฆ์และต้องเป็นผู้มีความคิดบริหารงานใหม่ๆ^{๖๓}

๗) การปกครองความเป็นธรรมและเราจะเป็นผู้นำอย่างดีที่ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัยต่อ ประชาชนแบบอ่อนน้อมและจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเสมอภาพ^{๖๔}

๘) ต้องเป็นแบบอย่างให้กับชาวบ้านด้วย การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมวินัย และมีสัจจะ^{๖๕}

๙) ต้องเป็นผู้นำที่เน้นในเรื่องการศึกษาว่าจะเป็นในภาคปริยัติหรือปฏิบัติ เพื่อให้ พระสงฆ์มีความรู้ความสามารถ ในการเผยแผ่หลักพุทธธรรม

๑๐) พฤติกรรมของผู้นำที่พึงประสงค์นั้นต้องมีความเสียสละทั้งกายและใจ พาคิดพาทำ และบุกเบิกเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ตลอดจนถึงคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง และอีกอย่างหนึ่ง ผู้นำคณะสงฆ์ ต้องมีลักษณะการกระทำเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชาและ สังฆบูชา^{๖๖}

๑๑) มีความรู้ความสามารถที่แตกฉานทั้งทางโลกและทางธรรม มีวิสัยทัศน์และความคิด กว้างไกล ทันสมัยทันเหตุการณ์ สามารถร่วมงานได้กับทุกภาคส่วน และมีคุณธรรมนำหน้าเสมอ

๑๒) มีวิสัยทัศน์และความคิดกว้างไกล ทันสมัย มีความรู้ความสามารถ ทำงานเป็นระบบ ทั้งการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน มีคุณธรรม^{๖๗}

๑๓) จะต้องการวางตัวที่เหมาะสม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความไม่เห็นแก่ตัว ความ เด็ดขาดความซื่อสัตย์ การมีวิจารณ์ญาติที่ดี ความอดทน การรู้จักกาลเทศะ และความรอบรู้

๑๔) ต้องมีพฤติกรรมแบบผู้นำที่มีมิตรสัมพันธ์ และพฤติกรรมแบบผู้นำที่มีกิจสัมพันธ์^{๖๘}

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ดร. ชาลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นายเชษฐากรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายประสงค์, หัวหน้า ฝ่ายวางแผนและวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๑๕) เครื่องครัดในฐานะเป็นชาวพุทธ เป็นชาวพุทธที่ดี ยึดมั่นในพุทธศาสนาอย่างมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับชาวพุทธ

๑๖) เป็นผู้ทรงความรู้ มีการศึกษา ยึดมั่นในพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด กระตุ้นชาวพุทธให้มีการตื่นตัวอยู่เสมอ^{๖๙}

๑๗) ต้อง เก่งคิด ความคิดริเริ่มต้องสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดประโยชน์ พัฒนางค์การและแก้ปัญหาต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นในความคิด คิดในสิ่งที่เป็นจริงได้ มีความสามารถในการต่อเติมเสริมแต่ง คิดคล่อง ความคิดรวดเร็วฉับพลัน แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันเหตุการณ์

๑๘) ต้อง เก่งคน รู้จักและรู้จักผู้บังคับบัญชา รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง อันจะนำมาซึ่งการเข้าใจผู้อื่นและยอมรับผู้อื่น ปรับตนให้รู้จักคุณ รู้จักจงใจคน อ่านคนออก รู้จักลูกน้อง ควบคุมพฤติกรรมของเขาได้ หรือพูดได้ว่าปรับคนอื่นได้ รู้จักเพื่อน รู้จักคบมิตรและผูกมิตรไว้ได้

๑๙) ต้อง เก่งงาน ฐานะของผู้บังคับบัญชา นั่นคือนโยบายเพื่อปรับงานของหน่วยงาน ให้สามารถปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยเหนือ ฐานะของตนเอง ทำได้ตามบทบาทหน้าที่เต็มความสามารถ ฐานะของผู้ใต้บังคับบัญชา จะได้แนะนำแก้ปัญหาให้ได้ ฐานะของเพื่อน จะได้ประสานได้ สอดคล้อง^{๗๐}

กล่าวได้ว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ จะต้องมียุทธลักษณะ และทักษะเฉพาะตนทั้งการศึกษาและการปฏิบัติจะต้องมีความสอดคล้องต่อกัน หรือ ทำอย่างไรก็ต้องพูดและคิดอย่างนั้น รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลทั่วไป รู้จักหลักในการปกครองตน ปกครองคน และการปกครองงานให้เกิดความรอบรู้อย่างแท้จริง

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรหม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๐} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาทร จตมโล, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีวิชัยวนาราม จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

ตารางภาพที่ ๔.๒๐ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นคุณลักษณะและพฤติกรรมของ
ภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
คุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะ ผู้นำของคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๘	๑๑	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔	๗๓.๓๓

๔.๒.๗ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ โดย
มองความสอดคล้องเป็นสำคัญ พบว่า

- ๑) ผู้นำแบบขยายความคิดมีผู้ตอบประเด็นจำนวน ๒ ท่าน ได้แก่ ๑) ผศ.ดร. จักรพรรณ
วงศ์พรมวัน^{๗๑} และ ๒) ผศ. ดร.ประจักษ์^{๗๒}
- ๒) ผู้นำแบบขยายความคิดมีผู้เชี่ยวชาญตอบเพียง ๑ ท่านได้แก่ นายวัชร ผ่านพรม^{๗๓}
- ๓) ผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นนี้จำนวน ๔ ท่านได้แก่ ๑) นายประสงค์^{๗๔}
๒) ดร. ชาลณ วงศ์คง^{๗๕} ๓) นายไสว โมลันโท^{๗๖} และ^{๗๗}

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายวัชร ผ่านพรม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายประสงค์, หัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ดร. ชาลณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผศ.แสวง สาระสิทธิ์, อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๔) ผู้นำแบบกระจายงานมีผู้เชี่ยวชาญไว้ ๒ ท่านได้แก่ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง^{๗๘} และ นายสุทิน เลิศสพุง^{๗๙}

๕) ผู้นำแบบพอเพียง เป็นแนวคิดใหม่มีผู้ตอบไว้จำนวน ๒ ท่านได้แก่นายสนธยา รอยุทธ์^{๘๐} นายสังวร พรหมเทศ^{๘๑}

ตารางภาพที่ ๔.๒๑ สรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของ คณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของคณะสงฆ์ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๐	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕.	๖๖.๖๖

๔.๒.๔ ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปของคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ พบว่า

- ๑) มีความเชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองคณะสงฆ์^{๘๒}
- ๒) ความเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ นำร่องเป็นรูปแบบในกลุ่มในชุมชน เพื่อสังคมให้ กระตือรือร้น^{๘๓}
- ๓) ไม่ทำงานซ้ำซ้อนที่จะทำให้เสียเวลา และต้องทำงานให้ดี^{๘๔}

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายสนธยา รอยุทธ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นายสังวร พรหมเทศ, ผู้ใหญ่บ้านโนนกุดจับ จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ ทรัพย์ประชา, อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นายสนธยา รอยุทธ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

๔) ต้องการส่งเสริมความรู้ในองค์กร
 ๕) ต้องการผู้นำ มีการพัฒนา คำสัญญา และความเชื่อมั่นในองค์กร^{๘๕}
 ๖) แสดงความคิดเห็นร่วมกัน แสดงความเป็นประชาธิปไตยร่วมกัน^{๘๖}
 ๗) ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปต้องพัฒนาให้ทันสมัย และการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในองค์กร
 ได้อย่างดี^{๘๗}

๘) ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปของคณะสงฆ์ ควรจะมีการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในองค์กร
 ให้มาก เพราะการเรียนรู้จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ อันจะมาซึ่งวิสัยทัศน์ และนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ
 เพื่อให้งานในองค์กรนั้นเจริญก้าวหน้าไปในทางที่ดีขึ้น^{๘๘}

๙) การส่งเสริมการเรียนรู้ภายในองค์กร^{๘๙}

๑๐) การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาคำสัญญาและความเชื่อมั่น^{๙๐}

๑๑) การพัฒนาการเป็นผู้นำในเชิงปฏิรูป ควรจะได้พัฒนาโดยการบูรณาการจากหลัก ๓
 ประการคือ วัฒนธรรมคือ วิถีชีวิต ศาสนาคือ วิถีชีวิตที่ดีงาม และการศึกษา คือ ผลการพัฒนาวิถีชีวิตที่ดี
 งาม ให้สิ่งนี้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลขึ้นพร้อมๆ กันโดยไม่สามารถแยกจากกันได้จึงนำไปสู่การพัฒนา
 คุณสมบัติของภาวะผู้นำ ได้ตลอดไป^{๙๑}

^{๘๕} สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้าน
 ช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายไสว โมลันโท, ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าบุง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ดร. ชาลภณ วงศ์คง, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรหมวัน, อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายวัชร ข่านพรม, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผศ.แสง สาระสิทธิ์, อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

ตารางภาพที่ ๔.๒๒ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปของ คณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปของคณะสงฆ์ใน เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๐	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๓	๖๖.๖๖

๔.๓ การบูรณาการใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะ สงฆ์ภาค ๘

๔.๓.๑ ประเด็นคุณสมบัติและพฤติกรรมของภาวะผู้นำในองค์กรการปกครองคณะ สงฆ์ภาค ๘ พบว่า ภาวะความเป็นผู้นำของคณะสงฆ์ สามารถที่จะชี้นำสังคมในทางธรรม โดยการขยาย ความคิดและเป็นตัวอย่างที่ดี ให้แก่ชุมชนได้ โดยการคณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ได้มี การจัดตั้งเป็นองค์กรซึ่งมีการช่วยผู้ร่วมงานแก้ไขปัญหา การพัฒนา ดูแล ผู้ร่วมงาน การทำให้งานประสบ ความสำเร็จโดยการสื่อสารในเรื่องของนโยบายและเป้าหมายขององค์การให้ผู้ร่วมงานทราบ เพื่อการเป็น เอกภาพ^{๙๒} โดยเฉพาะประเด็นการตัดสินใจที่เด็ดขาดจะทำให้งานประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนา ดูแลผู้ร่วมงานให้การช่วยผู้ร่วมงานแก้ไขปัญหาในสายงานได้อย่างถูกต้อง^{๙๓} นอกจากนี้การทำหน้าที่ของ ผู้นำในฐานะศูนย์กลางข่าวสารข้อมูล และการเป็นช่วยของผู้ร่วมงานในแก้ไขปัญหาการสื่อสารของ องค์กร^{๙๔} และเป็นผู้ชี้นำหรือขยายความคิดไปยังผู้ตามในองค์การ^{๙๕} รวมทั้งการสร้างกระบวนการแสวง

^{๙๒} สัมภาษณ์ ดร.สิทธิกร อ้วนศิริ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผศ. ดร.ประจักษ์ โพธิ์ประชา, อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายชัยยุทธ ทิศถาน, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาโป่ง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายสนธยา รอดยฤทธิ์, สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลนาอาน จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

บุคลากรและการได้ซึ่งทรัพยากรที่เป็นผู้แทนหน่วยงานหรือองค์กร^{๙๖} และการสร้างความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่น และความศรัทธาให้แก่ผู้ที่อยู่รอบนอก เพื่อให้ได้การยอมรับนับถือและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีได้^{๙๗} หรือสร้างความเชื่อมั่นให้กับอุปาสก อุปาสิกา พุทธศาสนิกชนได้ เคารพนับถือสืบทอด ดังนั้น พฤติกรรมของผู้นำที่พึงประสงค์ประกอบด้วย ๑. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ๒. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ๓. รับฟังความคิดเห็น ๔. รู้จักเลือกบุคคลให้เหมาะกับงาน และ ๕. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น^{๙๘} และจะต้องเก่งใน ๓ เรื่อง ได้แก่ ผู้นำในทุกระดับจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน ๓ ประการ คือ ๑. เก่งความรู้ คือ มีประสบการณ์เข้าใจหลักการบริหาร ๒. เก่งความคิด คือ ผู้นำจะต้องฉลาดคิด มีวิสัยทัศน์ไกล และ ๓. เก่งคน คือ ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี^{๙๙} ก็จะสามารถองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่สุด ก็คือ ประเด็นเรื่องการศึกษาของพระสังฆาธิการเริ่มตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาส เลขานุการระดับต่างๆ เจ้าคณะตำบล และรองเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอและรองเจ้าคณะอำเภอ จนถึงเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด การศึกษาดังกล่าวเช่น นวโกวาท วิชาการพระพุทธธรรม โดยหากเสริมวิชาการพระพุทธธรรมให้เข้มข้นจะมีผลทำให้พระรูปนั้นได้มีทักษะที่พัฒนาขึ้นคือ ความสามารถในการวิเคราะห์หลักธรรมในการนำไปใช้ ทั้งยังช่วยให้เกิดการเป็นนักสังเคราะห์ แล้วยังส่งผลพลอยได้คือ ความสามารถในการเทศน์ ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมาจะเห็นเป็นกระบวนการว่า เมื่อเขียนพระพุทธธรรมเก่ง ก็ย่อมเทศน์เก่ง เมื่อเทศน์เก่งก็ย่อมวิเคราะห์เก่ง แล้วมาประกอบเข้ากับประการที่หนึ่งมีความรู้ ประการที่สอง ความสามารถ ประการที่สามการมีความประพฤติดี จะยิ่งส่งผลให้บุคคลนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำด้านการเป็นผู้นำนั้น จะต้องมีลักษณะดังนี้ เน้นด้านจักขุมา คือมีการมองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ รวมทั้งต้องทำให้ดู อยู่ให้เห็น ทำให้เยินใจ ส่วนในการปกครองนั้นเห็นควรให้ใช้หลักธรรมาธิปไตย^{๑๐๐}

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายสุทิน เลิศสพุง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายประจวบ ศิลธรรม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสองรัก จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายเจษฎากรณ์ สอนเสียง, ผู้ใหญ่บ้านท่าดีหมี จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผศ.แสวง สาระสิทธิ์, อาจารย์พิเศษวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๐๐} สันทนากลุ่ม พระมหาภิรัฐภรณ์ อัสมาลี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

ตารางภาพที่ ๔.๒๓ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นคุณสมบัติและพฤติกรรมของ
ภาวะผู้นำในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
คุณสมบัติและพฤติกรรมของภาวะผู้นำ ในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๘	๑,๒,๓,๔,๕,๙, ๑๐,๑๓.	๕๓.๓๓

๔.๓.๒ ประเด็นปัจจัยการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ปัจจัยที่มีความสำคัญกับผู้หน้านั้น ต้องมีต้นทุน คำว่าต้นทุนในที่นี้หมายถึง ด้านจริยธรรม
ศีลธรรม และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการคำนึงถึงพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม
และข้อมูลข่าวสารต่างๆรอบตัว เช่น เรื่องอาเซียนที่ตอนนี้ทุกภาคส่วนต้องมีการรับมือและปรับตัว^{๑๐๑}
เพราะพระภิกษุส่วนใหญ่ที่ไม่ได้อยู่ในเมือง หรือในตัวจังหวัด หรือ“พระในชุมชนที่ห่างไกล ส่วนมากมี
การศึกษาไม่สูง ไม่สามารถพูดให้ญาติโยมเชื่อถือผู้ใหญ่นั่นได้ ฉะนั้น สิ่งที่แรกคณะสงฆ์ควรกระทำคือ
การสร้างจุดด้อยให้กลายเป็นจุดแข็งโดยการมีนโยบายในการศึกษาของพระสังฆาธิการที่จะต้องสำเร็จ
การศึกษาปริญญาตรีเป็นพื้นฐานหรือการจะให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นสมควรมีโครงการเสริมให้กับ
ทางคณะสงฆ์ เช่น การอบรมพระนักเทศน์ การอบรมพระสังฆาธิการ การอบรมการเผยแผ่ เป็นต้นส่วน
หลักธรรมที่ควรเสริม คือ สปัปฐมธรรม ๗ และ พรหมวิหาร ๔^{๑๐๒}

นอกจากนี้การพัฒนาพระพุทธานุศาสนานั้นต้องมีการพัฒนาแบบองค์รวม เนื่องจาก
พระพุทธานุศาสนายั่งยืนได้ก็ด้วยพุทธบริษัท ๔ สำหรับพระสังฆาธิการนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ
การศึกษา เช่นเรื่องไตรสิกขา พระธรรมวินัย นักธรรมบาลีและการศึกษาสมัยใหม่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็น
ระดับปริญญาตรี และ ทั้งเรื่องเทคโนโลยีก็มีความสำคัญ ไม่หยุดยั้งในการเรียนรู้ ควรรู้ให้เท่าทันคือ รู้เท่า
เอาไว้ก่อน รู้ทันเอาไว้แก้ไข^{๑๐๓} สำหรับปัจจัยที่จะทำให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำคือ ความสามารถในการ

^{๑๐๑} สทนากลุ่ม พระมหาลิขิต รตนรสี, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

^{๑๐๒} สทนากลุ่ม ดร.สาคร พรหมโคตร, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรม, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายสังวร พรหมเทศ, ผู้ใหญ่บ้านโนนกุดจับ จ.เลย, ๗ พ.ค. ๕๖.

บริหารกิจการด้านต่างๆ เช่น การปกครอง ด้านหลักศาสนา ด้านการเผยแผ่หลักธรรม วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมที่สืบทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักธรรมที่จะสนับสนุนในการพัฒนาภาวะผู้นำคือ สัมปยุตธรรม ๗^{๑๐๔}

ตารางภาพที่ ๔.๒๔ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นปัจจัยการพัฒนาภาวะผู้นำ ในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
ปัจจัยการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๔	๓,๔,๖,๑๕	๕๗.๑๔

๔.๔ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ : การสนทนากลุ่ม

๔.๔.๑ ประเด็นต้นแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ต้นแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ผู้เป็นผู้ปกครองสงฆ์จะต้องเร่งพัฒนาตนเองให้ดีในลักษณะที่สอดคล้องกับคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ๓ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านปริยัติให้เป็นพื้นฐาน จะเป็น ภูมิรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ หรือความชำนาญ^{๑๐๕}

๒) ด้านปฏิบัติ จะเป็น ภูมิธรรม หมายถึง การที่บุคคลนั้น ๆ มีความสามารถในการครองตน ไม่เอนเอียงไปในทางแห่งความวิบาก หรือสิ่งที่นำเราให้ต่ำ รู้จักเส้นทางแห่งความพหุหรือมีมัชฌิมาวิธี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้จ่ายเกินตัวรู้จักจั้งหะ รู้จักเวลา ที่เรามักพูดเสมอว่ามีกาลเทศะ ครองคน คือรู้วิธีผูกใจคน คือมีพรหมวิหาร ๔ ที่เรียกว่า คุณธรรม ในการครองเรือน หรือสังคหะวัตถุ ๔ คือธรรมะในการยึดเหนี่ยวน้ำใจคน คือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนเช่น การปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อลูกน้อง

^{๑๐๔} สนทนากลุ่ม ดร.บรรพต แด่โธสง, รองผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๑๐๕} สนทนากลุ่ม พระมหาสังเวช จนโสภี ,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖.

เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ครองงาน คือ มีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ รู้จักตนเองว่าตนอยู่ในฐานะ ตำแหน่งอะไร ได้รับมอบหมายอะไร มองเห็นงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักวิธีในการที่จะทำให้งานสำเร็จโดยทางที่ถูกต้อง เป็นธรรมต่อผู้อื่น ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อผู้ที่เรารับผิดชอบนั้น ๆ อย่างสำนึกตระหนัก และรู้ข้อจำกัดที่มีเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ในฐานะแห่งตนนั้น หมายถึงรู้และตื่นอยู่ตลอดเวลาว่า เราเป็นใคร เราทำเพื่ออะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อใด และทำไม^{๑๐๖}

๓) ด้านปฏิเวธ จะเป็นภูมิฐาน คือ เป็นผู้ที่มีพื้น และฐานหรือภูมิหลังแห่งการสะสมในการคิดในการสร้างรู้จักการมองที่กว้าง ลึก มองเห็นเหตุแห่งปัญหาซึ่งจะเกิดขึ้นโดยการสรุปจากประสบการณ์ที่สร้างสมมานั้น เช่น ขงเบ้งซึ่งมักได้รับขนานนามว่าเป็นผู้หยั่งรู้ดินฟ้า นั้นจริง ๆ ก็คือการที่ขงเบ้ง ได้บันทึก จดจำ ขบคิด สรุป และทดลองจนเกิดความเคยชิน เป็นคนช่างสังเกตและมองผลของการเกิดนั้นจากเหตุ ปัจจุบันเราเรียกว่า มีวิสัยทัศน์ ซึ่งหากไม่มีการสร้างสม ฝึกฝน การคิด การมอง จะไม่สามารถเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบด้าน การมองอย่างเป็นระบบ^{๑๐๗}

ตารางภาพที่ ๔.๒๕ แสดงสรุปจำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นต้นแบบการพัฒนาก้าวหน้าในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
ต้นแบบการพัฒนาก้าวหน้าในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๓	๑,๒,๗.	๔๒.๘๕

สามารถสรุปประเด็นคำถาม ของผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นต้นแบบการพัฒนาก้าวหน้าในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ดังตารางภาพที่ ๔.๒๖ ดังนี้

^{๑๐๖} สทนากลุ่ม พระมหาภิรทัฐกรณ์ อัสมาลี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.เลย, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖.

^{๑๐๗} สทนากลุ่ม นายสัมฤทธิ์ สุภามา, นักวิชาการสำนักงานวัฒนธรรม จ.เลย, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖.

ตารางภาพที่ ๔.๒๖ แสดงสรุปประเด็นคำถาม ของผู้เชี่ยวชาญตอบประเด็นต้นแบบการ
พัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

ประเด็นคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ		
	จำนวน	รูป/คน	ร้อยละ
สภาพการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘	๑๕	๑-๑๕	๑๐๐
ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ ความสามารถที่ จำเป็นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๕	๑-๑๕	๑๐๐
คุณสมบัติของภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของพระ สังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๕	๑-๑๕	๑๐๐
ลักษณะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของสังฆาธิ การในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๐	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑	๖๖.๖๖
คุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำของพระ สังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๑	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔	๗๓.๓๓
ความเป็นผู้นำเชิงปฎิรูปของพระสังฆาธิการในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๑๐	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๓	๖๖.๖๖
คุณสมบัติและพฤติกรรมของภาวะผู้นำในองค์กร การปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๘	๑,๒,๓,๔,๕,๙, ๑๐,๑๓.	๕๓.๓๓
ปัจจัยการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรการปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๘	๔	๓,๔,๕,๖	๕๗.๑๔
ต้นแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘	๓	๑,๒,๗.	๔๒.๘๕

๔.๔.๒ สำหรับหลักธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการในการพัฒนาภาวะผู้นำ

จากการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้และจากการทำการศึกษาเชิงลึก สามารถสรุปเป็นแนวปฏิบัติของผู้นำในพระพุทธศาสนาได้ดังนี้

๑) ทุติยปาปณิกสูตรว่า ผู้นำจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

๑.๑) จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออก และจะวางแผนเตรียมรับ หรือรุกได้อย่างไร เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจ ต้องรู้ว่าสินค้าที่ไหนได้ราคาถูก แล้วนำไปขายที่ไหนจึงได้ราคาแพง ต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill คือ ความสามารถในการใช้ความคิด

๑.๒) วิจุโร คือ เป็นผู้ชำนาญในงาน รู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชรต้องดูออกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหน้าคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Technical Skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิค

๑.๓) นิสสยสัมปันโน คือ พึงพาอาศัยคนอื่นได้ เนื่องด้วยเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็มีพ่อค้าในเมืองนั้นๆให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืมเงินเพราะมีเครดิตดี นักบริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Human Relation Skill คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะทั้งสามประการนี้มีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กักระดับของนักบริหาร ถ้าเป็นนักบริหารระดับสูงที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมาก คุณลักษณะข้อที่ ๑ และข้อที่ ๓ สำคัญมาก ส่วนข้อที่สองมีความสำคัญน้อย เพราะเขาสามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านได้ สำหรับนักบริหารระดับกลาง คุณลักษณะทั้งสามข้อมีความสำคัญพอๆกัน สำหรับนักบริหารระดับต้นที่ต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดนั้น คุณลักษณะข้อที่ ๒ และข้อที่ ๓ คือความชำนาญเฉพาะด้านและมนุษยสัมพันธ์สำคัญมาก แต่ก็ต้องพัฒนาคุณลักษณะข้อที่ ๑ คือปัญญา เอาไว้เพื่อเตรียมเลื่อนสู่ระดับกลางต่อไป

๒) สังฆโสภณสูตร นอกจากนี้ผู้นำจะต้องประกอบด้วยคุณธรรมจะต้องวางตัวในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด พระพุทธองค์ได้แสดงถึงลักษณะคุณสมบัติของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ว่า

๒.๑) วียตโต เป็นผู้ที่มีปัญญา หากกล่าวในทางพระพุทธศาสนาผู้มีปัญญา ต้องประกอบด้วยปัญญาทางธรรม และทางโลก เปรียบได้กับปัจจุบันคือ เชี่ยวชาญทั้งทฤษฎี และการปฏิบัติ

๒.๒) วินีโต เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี กล่าวคือ ผู้นำต้องเป็นแบบ แบบในที่นี้คือแบบอย่าง เช่น การรักษาระเบียบ วินัย ยึดถือปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

๒.๓) วิสารโท เป็นผู้เฉลียวฉลาด กล่าวหาญ บุคคลที่มีความกล้าหาญมีพลังสองอย่างในตัว คือ พลังกาย และพลังใจที่เข้มแข็ง เมื่อมีพลังดังกล่าว ย่อมสามารถแสดงออกให้เห็นว่า บุคคลผู้นั้นมีความกล้าหาญ

๒.๔) พหุสุโต เป็นผู้มีความรู้ มีความจำมาก เช่น พระอานนท์ เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความจำดีมาก หากพระพุทธเจ้าแสดงธรรมเรื่องใด หรือตรัสเรื่องใด กับผู้ใด พระอานนท์นั้นสามารถจำรายละเอียดได้ครบทั้งหมด

๒.๕) อัมมานุสम्मปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติธรรม มีคุณธรรม รักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร

๓) หลักสัปปริสธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ มี ๗ ประการ คือ

๓.๑) อัมมัญญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักเหตุ” เช่น รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุขสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ คือ เห็นเหตุหรือการกระทำเกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วรู้ว่า จะส่งผลในอนาคตอย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลเตือนภัย

๓.๒) อตถัญญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักผล” เช่น รู้จักว่าสุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้คือ เห็นผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วรู้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไรในอดีตเพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาคือใช้ประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต

๓.๓) อัตตัญญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักตน” ว่าโดยชาติตระกูลยศศักดิ์สมบัติบิوارความรู้และคุณธรรมเพียงเท่านี้แล้วประพฤตินให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไรคือมองตัวเองหรือองค์การแล้วทบทวนดูว่าสถานะที่ตัวเองเป็นและฐานะที่ตัวเองมีเป็นอย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารตนบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๓.๔) มัตตัญญตา “ความเป็นผู้รู้จักประมาณ” ในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิตแต่โดยทางที่ชอบและรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควรคือ มองงานที่ตนเองทำอยู่แล้วพิจารณาวิเคราะห์ด้วยปัญญาว่าความพอเหมาะความพอดีความพอเพียงอยู่ที่ไหนเท่าไรเพื่อจะได้กำหนดแผนการปฏิบัติได้เหมาะสมอันมุ่งไปสู่ผลลัพธ์อย่างดีที่สุด

๓.๕) กาลัญญตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา” เช่น รู้ว่าเวลานี้เป็นเวลาอันสมควรในอันประกอบกิจนั้นๆ คือ มองงานที่จะทำแล้วพิจารณาบริหารเวลาโดยดำเนินการปฏิบัติว่าควรจะทำให้ทันเวลากำหนดทำให้ถูกเวลาที่ควรทำตามเวลาที่กำหนดและทำให้เริ่มและเสร็จตามเวลาที่วางแผนโดยคำนึงถึงวิธีที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓.๖) ปริสัญญูตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักชุมชน” โดยกิริยาที่จะต้องประพจน์ต่อชุมชนนั้นๆว่าชุมชนหนึ่งเมื่อเข้าไปหาจะต้องประพจน์ต่อชุมชนนั้นๆว่าชุมชนหนึ่งเมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกริยาอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้ คือ มองงานของตัวเองว่าต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนอะไรบ้างในเชิงธุรกิจและมีผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างไรแล้วชุมชนนั้นคิดอย่างไรเดือดร้อนอย่างไรเชื่ออย่างไรเพื่อเราจะได้ปฏิบัติเข้ากับสังคมได้อย่างถูกต้อง

๓.๗) ปุคคลัญญูตา หมายถึง “ความเป็นผู้รู้จักบุคคล” ควรรู้วิธีเลือกบุคคลว่าผู้นี้เป็นคนดี ควรคบผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ คือ การวางแผนการบริหารงานต้องใช้คนทำงานและจำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลในชุมชนการจัดหาคนเข้าทำงานต้องสอบสัมภาษณ์คนเข้าเป็นพนักงานต้องเลือกให้ถูกต้องกับความรู้ความสามารถและต้องเป็นคนดีด้วยงานจึงจะบรรลุความสำเร็จ

๔.๔.๓ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘

จากการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้และจากการทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มสามารถสรุปเป็นแนวปฏิบัติของผู้นำได้ต่อไปนี้

๑) การวางแผน/การประสานงาน จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการมอบหมายงานและวางแผนทางการปฏิบัติงาน มีการประสานงาน/กิจกรรมของแต่ละกลุ่มงานหรืองานแต่ละประเภทเพื่อให้ดำเนินงานไปอย่างราบรื่น และมีการจัดระบบงาน

๒) การจัดคนเข้าทำงาน โดยต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ และความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน

๓) การฝึกอบรมและพัฒนางาน จำเป็นต้องมีการปฐมนิเทศ การเตรียมการฝึกอบรม การสัมมนาเสริม การทำให้บทบาทภาระหน้าที่มีความชัดเจน การฝึกสอน การติดตามงาน

๔) การตัดสินใจ จำเป็นต้องมีการจัดการปัญหาหรือวิกฤตการณ์ในการทำงานที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน หรือ ให้ท่วงที ต้องมีการตัดสินใจในสิ่งที่ต้องมีการดำเนินการ มีการพัฒนาระเบียบ หรือ วิธีการใหม่ๆเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

๕) การจัดการงานเอกสาร จำเป็นต้องมีการจัดระบบเอกสารต่าง การเขียนรายงาน บันทึก หรือจดหมาย รวมถึงการจัดทำรายงานการเงินเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

๖) การข่าวสารข้อมูล รวมไปถึงการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

๗) การจูงใจและการเสริมแรง จำเป็นต้องมีการจัดสรรรางวัลที่เป็นทางการ การขอรับรองให้มีส่วนร่วม การเพิ่มการทำทนายในงาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ

๘) การวินัย และการลงโทษ จำเป็นต้องให้มีการปฏิบัติตามกฎและนโยบาย การให้ข้อมูลย้อนกลับ การปฏิบัติงานเชิงลบ

๙) การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายในและภายนอก จำเป็นต้องมีการพบปะกันเนื่องจึง มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ และการมีกิจกรรมในชุมชน

๑๐) การจัดการความขัดแย้ง จำเป็นต้องคำนึงถึงวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล พยายามสร้างความร่วมมือ การอบรมขัดเกลา

โดยทั่วไปบุคคลที่มีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลในแง่ของการให้แนวทางการดำเนินงาน ตั้งแต่เรื่องของข่าวสารข้อมูล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การจูงใจผู้ร่วมงาน นอกเหนือไปจากนี้ คือ การวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมงาน นั่นคือหน้าที่ทางการบริหารของผู้นำ ดังนั้นผู้นำหรือผู้บริหารควรจะได้ทำสิ่งต่อไปนี้

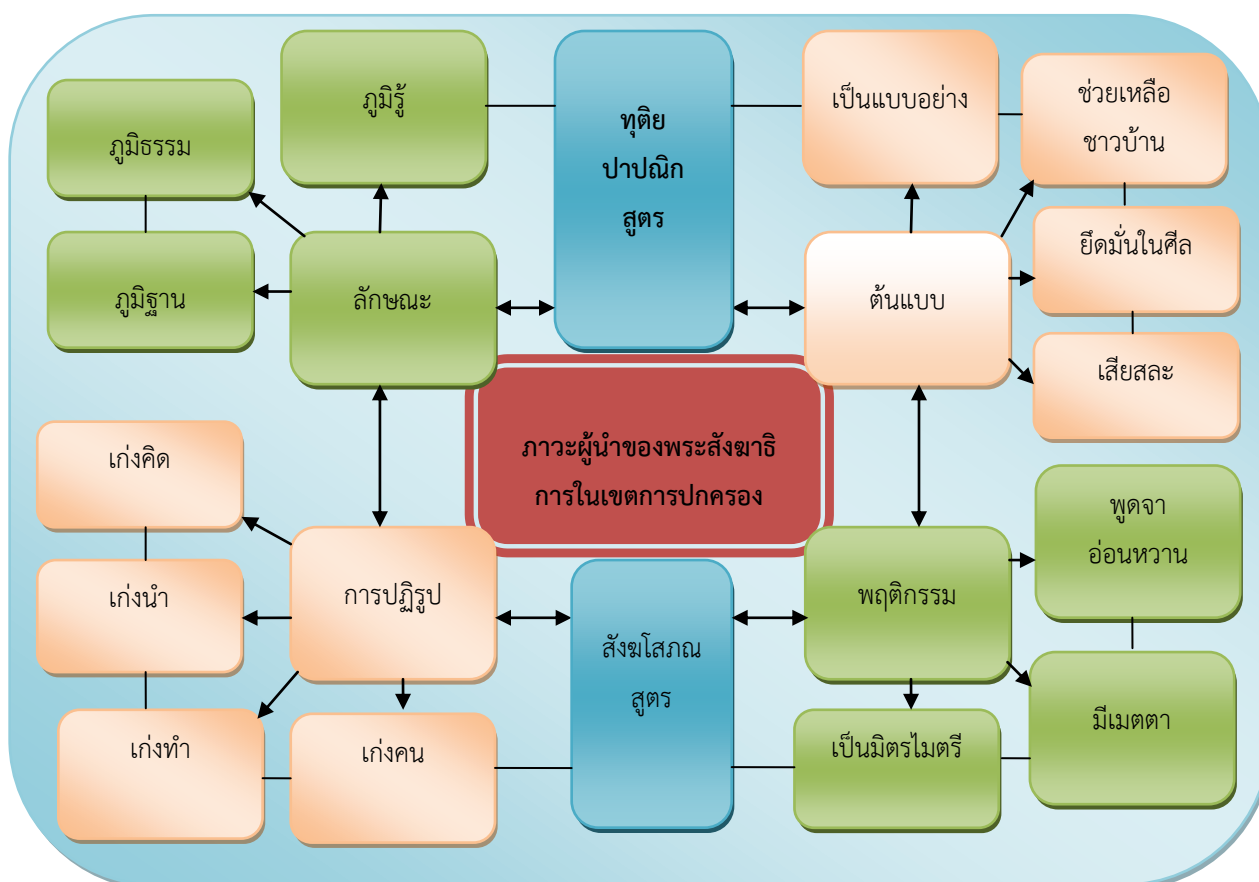
๑. การตัดสินใจ
๒. การเป็นตัวอย่างที่ดี
๓. การแสวงหาและการได้ซึ่งทรัพยากร
๔. การเป็นผู้แทนหน่วยงานหรือองค์การ
๕. การทำให้งานประสบความสำเร็จ
๖. การพัฒนา ดูแล และคลอใจให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน
๗. การสื่อสารในเรื่องของนโยบายและเป้าหมายขององค์การให้ผู้ร่วมงานทราบ
๘. การทำหน้าที่ในฐานะศูนย์กลางข่าวสารข้อมูล
๙. การขายความคิดและการตัดสินใจ
๑๐. การช่วยผู้ร่วมงานแก้ไขปัญหา

โดยทั้งหมดนี้คือทฤษฎีหรือความเห็นของผู้นำหรือผู้บริหารที่ถูกสำรวจและเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นคือสิ่งที่ผู้นำควรทำ หรือได้รับความคาดหวังให้ทำซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประการดังนี้ ประการแรก เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่ควรให้ความสนใจในสมาชิก โดยผู้นำที่ให้ความสนใจแก่สมาชิกจะส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลากร ประการที่สอง เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำที่ต้องให้ความสนใจกับการทำให้เป้าหมายของงาน หรือขององค์การประสบความสำเร็จ จะต้องให้ความสนใจในการทำให้เป้าหมายและงานประสบความสำเร็จ โดยจะมีการกำหนดเป้าหมายมาตรฐาน มีการมอบหมายงาน รวมทั้งการผลักดันให้เกิดความสำเร็จ เหล่านี้คือพฤติกรรมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์ข้อมูลมาทั้งหมดผู้วิจัยได้พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำนั้น สิ่งที่สำคัญ คือ การศึกษา เพื่อที่จะทำให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักธรรมในการนำไปใช้ รวมไปถึงความสามารถในการเทศสั่งสอนพุทธบริษัททั้งหลาย เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสงบสุข ทำให้สังคมมีความสามัคคี เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ซึ่งล้วนเป็นต้นทุนของชีวิตที่ผู้นำนั้นจำเป็นต้องมีรวมไปถึงการมี จริยธรรม ศีลธรรม และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการอันประกอบไปด้วยประการที่ ๑) ความรู้ ๒) ความสามารถ และ ๓) ความประพฤติดี จะส่งผลให้ให้บุคคลนั้นได้รับการยอมรับในการเป็นผู้นำ และคำว่า ผู้นำ นั้นจะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมและหลักธรรมต่างร่วมกันในการพัฒนาตนเองและองค์กร หรือที่เรียกว่าการพัฒนาแบบองค์รวมและหลักธรรมที่จะมาสนับสนุน ในการพัฒนาภาวะผู้นำ เช่น ทุติยปาปนิคสูตร และ สังฆโสภณสูตร ดังนั้น งานวิจัยชุดนี้ได้ศึกษาภาวะผู้นำโดยใช้หลักธรรม ทุติยปาปนิคสูตร และสังฆโสภณสูตรนำมาบูรณาการในการพัฒนาภาวะผู้นำทำให้พบหลักหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารจัดการปกครองคณะสงฆ์ คือหลักสัปปุริสธรรม ๗ และ พรหมวิหาร ๔ หลักธรรมเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดการมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารกิจการต่างๆ เช่น การปกครองคณะสงฆ์การเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ซึ่งสามารถสร้างแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีคุณลักษณะ ผู้นำทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ ทฤษฎีตามสถานการณ์ และทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป ซึ่งสังเคราะห์ออกมาจะพบว่า ผู้นำแบบพอเพียงจะมีความเหมาะสมกับพื้นที่ในเขตคณะสงฆ์ภาคมากที่สุดดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงการสร้างแบบจำลองของผู้นำของพระสังฆาธิการ Tongchai เพื่อ
สำหรับพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘



การสร้างแบบจำลองของผู้นำของพระสังฆาธิการแบบพอเพียงของ Tongchai เพื่อสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและการสังเคราะห์ของผู้วิจัยที่สามารถกำหนดคุณสมบัติและสามารถจะอธิบายขยายได้ดังนี้

๑) ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ตามทศตยปาปณิกสูตร ได้แก่ ความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดที่ลุ่มลึก มองทุกอย่างรอบด้าน รอบคอบ พร้อมทั้งมีสติปัญญาที่เฉียบแหลมสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ไม่ปล่อยให้ปัญหาลูกกลมใหญ่โตจนสร้างความเสียหายแก่พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ และคิดที่จะเสียสละความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าที่ประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม และยอมรับคำแนะนำจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาสังคมให้สงบสุขต่อไป นอกจากนี้ การรู้จักเลือกวิธีการ และ

รู้จักแยกแยะการฝึกฝนพระภิกษุสามเณรและชาวบ้านให้เหมาะสมกับจริตเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น และเกิดกำลังใจ มีความพากเพียรพยายาม ตั้งมั่น มั่นคงในการปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ นอกจากนี้การรู้จักเลือกบุคคลในการทำงานให้กับคณะสงฆ์เพื่อความงอกงามและเพื่อยกย่องคนดีมีศีลธรรมให้สามารถทำงานเพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้าน และสังฆโศภณสูตร ได้แก่การเป็นผู้มีปัญญาดีและความสามารถดี ซึ่งจะทำให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี เกิดความกล้ากล้าและกล้าหาญในการปฏิบัติงานและการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร ย่อมนำมาซึ่งความเคารพศรัทธาจากผู้ใต้ปกครอง

๒) การเป็นต้นแบบของพระสังฆาธิการ ได้แก่ การเป็นผู้นำทางคณะสงฆ์และพระภิกษุสามเณรในการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสร้างสรรค์เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและเป็นผู้นำแห่งจิตวิญญาณของชาวบ้าน ซึ่งพูดอย่างไรจะต้องทำอย่างนั้นให้ได้ หรือ มีสัจจะต่อตนเอง ต่อประชาชน และต่อสังคม อันนำมาซึ่งความไว้วางใจในการนำของพระสังฆาธิการ นอกจากนี้การเป็นผู้นำในการรักษาศีล การปฏิบัติสมาธิ และการเจริญปัญญาที่ละขาดไม่ได้

๓) พฤติกรรมของพระสังฆาธิการ ได้แก่ การศึกษาและปฏิบัติศีลธรรมให้ปรากฏแก่สังคม การปฏิบัติสมาธิให้แจ่มแจ้ง และการเจริญปัญญาให้แจ่มใสให้พร้อมที่จะแก้ไขปัญญาให้กับชาวบ้าน ซึ่งเป็นการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่ลดละความพยายาม มีความตั้งมั่นในการปฏิบัติตลอดเวลา จนสามารถเป็นต้นแบบของคณะสงฆ์และพระภิกษุสามเณรได้นำไปเป็นแบบอย่างที่ดีในการเจริญรอยตาม นอกจากนี้การฝึกให้เป็นผู้มีเมตตาและการใช้วาจาในการสนทนาก็เป็นสิ่งที่ชาวบ้านต้องการอย่างมาก

๔) ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป

๔.๑) เก่งคิด ได้แก่ ความคิดที่ประกอบด้วยหลักอุทธรณ์ คิดในหลักความถูกต้อง และคิดที่จะปฏิบัติที่ถูกต้องกับคน จนนำไปสู่ความพอใจของคณะสงฆ์ พระภิกษุสามเณร และชาวบ้านในพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนี้การปฏิบัติตนให้ถูกใจของคนทั้งหมดย่อมเป็นสิ่งที่ยากแต่หากพระสังฆาธิการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับหลักธรรมหรือพระวินัยจะส่งผลต่อความพอใจของผู้พบเห็นหรือที่เรียกว่าการปฏิบัติตนเพื่อสร้างความพอใจและเป็นรากฐานในการสร้างสังคมให้เกิดความสงบสุขต่อไป

๔.๒) เก่งนำ ได้แก่ การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ยกธรรมเป็นธงชัย มีธรรมเป็นที่พึ่งในการดำเนินชีวิต มีธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อตนดำเนินตามรอยแห่งพระสาวกผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามสมควรแก่การปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยหลักธัมมาธิปไตย ด้วยความชอบธรรมหรืออุทธรณ์จนสามารถสร้างความเชื่อถือ เคารพศรัทธาและความพอใจ ความไว้วางใจจากคณะสงฆ์ พระภิกษุสามเณรและชาวบ้าน หากสิ่งไหนไม่ถูกต้องธรรม จะไม่ล่วงละเมิดสิ่งนั้นอย่างเด็ดขาด

๔.๓) เก่งทำ ได้แก่ การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ระเบียบทางสังคม รวมทั้งถูกต้องตามหลักพระวินัยของความเป็นพระสงฆ์โดยไม่ผิดกับหลักธรรม นอกจากนี้ต้องยืนหยัด ตั้งมั่นและ

ไม่หวั่นไหวต่อการยั่วยวนของกิเลสตัณหา ความอยากซึ่งเป็นที่มาของการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตที่ผิดจากธรรม

๔.๔) เก่งคน ได้แก่ การปฏิบัติตนเองให้มีวัฒนธรรมที่ดีของพระสงฆ์กับผู้ที่อยู่เหนือกว่าตนเอง หรือผู้บังคับบัญชาของตน และการปฏิบัติตนให้มีความเคารพ นอบน้อมต่อพระเถระผู้มีกาลพรรษามากกว่า และการให้เกียรติ มีใจเมตตา เอื้อเฟื้อต่อพระภิกษุสามเณรรวมทั้งการปฏิบัติให้เหมาะสมกับชาวบ้านทั้งที่มียศสูง ตำแหน่งสูง หรือ ไม่มียศ ไม่มีตำแหน่งก็ตาม นอกจากนี้พระสังฆาธิการจะต้องรู้จักอุปนิสัยของบุคคลที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องว่าบุคคลนั้นมีจริต มีความเชื่อ และชอบไม่ชอบอะไรเพื่อป้องกันการสื่อสารด้วยวิธีการไม่ให้เกิดความผิดพลาดจนนำไปสู่ความขัดแย้งต่อกัน

๕) ลักษณะของพระสังฆาธิการ

๑) ภูมิรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ หรือความชำนาญในการปฏิบัติงาน ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กัน

๒) ภูมิธรรม หมายถึง การที่บุคคลนั้น ๆ มีความสามารถในการครองตน ไม่เอนเอียงไปในทางแห่งความวิบาก หรือสิ่งที่นำเราให้ต่ำ รู้จักเส้นทางแห่งความพหุหรือมีมัจฉิมาวิถิ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้จ่ายเกินตัวรู้จักจังหวะ รู้จักเวลา ที่เรามักพูดเสมอว่ามีกาลเทศะ ครองคน คือรู้วิธีผูกใจคน

๓) ภูมิฐาน ได้แก่ เป็นผู้ที่มีพื้น และฐานหรือภูมิหลังแห่งการสะสมในการคิดในการสร้างรู้จักการมองที่กว้าง ลึก มองเห็นเหตุแห่งปัญหาซึ่งจะเกิดขึ้นโดยการสรุปจากประสบการณ์ที่สร้างสั่งสมมา